

Bijlage: Antwoorden op aanbevelingen Europese Commissie o.b.v. ontwerp geactualiseerd BE NEKP, november 2023

Op 23 februari 2024 heeft de Europese Commissie haar aanbevelingen aan België met betrekking tot de ontwerpactualisatie van het NEKP overgemaakt¹. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de belangrijkste aanbevelingen van de Europese Commissie en de aanpassingen die op basis daarvan werden doorgevoerd in de definitieve plannen van de federale Staat en de verschillende gewesten.

Omschrijving aanbeveling	Aanpassingen in definitieve plannen
1. Vaststelling van aanvullende beleidslijnen en maatregelen ter overbrugging van de verwachte kloof om de nationale broeikasgasdoelstelling in 2030 te behalen Geactualiseerde prognoses te verstrekken om aan te tonen hoe de doelstelling door het bestaande en geplande beleid wordt behaald, incl. inzet flexibiliteit Aanvullende inlichtingen over de beleidslijnen en maatregelen te verstrekken inzake toepassingsgebied, tijdschema en broeikasgas-emissiereductie	Op basis van de prognoses zal België aan de verplichtingen van de Effort Sharing Verordening (ESR) voldoen en haar emissies in de periode 2021-2030 beperken in lijn met een emissieruimte overeenkomstig met de 2030-doelstelling van 47% reductie ten opzichte van 2005. In 2030 landt België met de in dit plan vooropgestelde maatregelen op een emissiereductie voor de ESR-sectoren van 42,7%. Cumulatief gezien, over de periode 2021-2030, kunnen de jaarlijkse tekorten vanaf 2025 op basis van de huidige prognoses gecompenseerd worden met opgebouwde overschotten van emissieruimte uit de periode 2021-2024. Voor de volledige periode 2021-2030 bedraagt het cumulatieve overschot op basis van de WAM-prognoses naar schatting 0,9 Mton CO₂-eq. Deze cijfers houden nog geen rekening met de reeds genotificeerde inzet van de ETS ESR flexibiliteit, wat overeenkomt met ongeveer 1,89% of 15,4 Mt CO₂-eq bijkomende emissieruimte in de periode 2021-2030. België heeft in 2023 en 2024 technische bijstand ontvangen in het kader van de actualisering van zijn nationaal energie- en klimaatplan, in het kader van het project 'Ondersteuning van het governanceproces van de energie-unie' van DG Energie en Economische Ontwikkeling (DG Energie). Het doel van deze technische bijstand was om de instrumenten (modellen) te evalueren die momenteel ter beschikking staan van België en om de impact van de maatregelen te beoordelen, met inbegrip van de investeringsbehoeften. De resultaten zijn te vinden op: https://www.plannationalenergieclimat.be/. <u>Federale Staat:</u> De impact van federale maatregelen is meegenomen in de prognoses van de gewesten.

¹ https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202401042

	In de wet van 15 januari 2024 houdende de organisatie van het federale klimaatbeleid werd een federale jaarlijkse beleidscyclus vastgelegd voor de follow-up van de uitvoering van de federale klimaatbeleidslijnen en – maatregelen (meer in detail beschreven in punt 1.2). <u>Vlaams Gewest:</u> Het definitieve Vlaams Energie- en Klimaatplan (VEKP) beschrijft de beleidslijnen en maatregelen die zullen bijdragen aan de beoogde emissiereducties in de verschillende ESR-sectoren en aan het behalen van de nationale broeikasgasdoelstelling voor 2030 (zie hoofdstuk 'Decarbonisatie: broeikasgasemissies en verwijderingen'). De maatregelen opgenomen in het definitieve plan zorgen ook mee voor een gunstigere ESR-balans voor de periode 2021-2030 in vergelijking met het ontwerpplan van 2023. <u>Waals Gewest:</u> Wallonië herziert zijn niet-ETS-doelstelling niet, aangezien deze is afgestemd op de bindende doelstelling die aan België is opgelegd en is vastgesteld in overeenstemming met de specifieke kenmerken van de Waalse sectoren. <u>Brussels Hoofdstedelijk Gewest:</u> De Brusselse doelstelling inzake de vermindering van broeikasgasemissies is afgestemd op de bindende doelstelling die aan België is opgelegd (-47 %) en is vastgesteld in overeenstemming met de specifieke kenmerken van Brussel, met name het stedelijke karakter van het Gewest en het ontbreken van een ETS-sector.
2. In kaart brengen van de bronnen van CO ₂ -emissies die volgens het plan zullen worden afgevangen	<u>Federale Staat:</u> De Federale Staat is bevoegd voor het transport van CO₂ in de Belgische EEZ en neemt verder een faciliterende rol op in deze werkzaamheden als voorzitter van de ambtelijke werkgroep CCUS binnen de Nationale Klimaatcommissie (NKC) en door maandelijks contact te onderhouden met de stakeholders. <u>Vlaams Gewest:</u> Eind 2021 werd de Vlaamse conceptnota 'Visie op CCUS: koolstof afvang, hergebruik en opslag' gepubliceerd, waarin een visie uiteengezet wordt voor de manier waarop Vlaanderen haar potentieel rond CCUS wil benutten. Vlaanderen engageert zich tot de ondersteuning van CCS-netwerken en CCU-installaties. In 2030 zullen industriële installaties in het Vlaamse Gewest volgens een ruwe inschatting ongeveer 5 Mt CO₂

	afvangen. Daarnaast wordt ook vormgegeven aan een regelgevend kader rond CCUS in Vlaanderen. <u>Waals Gewest:</u> Zoals aangegeven in het ontwerp van het Waalse plan, gaat het om het afvangen van procesemissies uit de sectoren cement, ijzer, staal, aluminium, papierpulp, papier en raffinaderijen. <u>Brussels Hoofdstedelijk Gewest:</u> Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft geen potentieel op het vlak van CO2-afvang (bijna volledige afwezigheid van industrie, verbod op opslag vanwege de stedelijke context) en geeft prioriteit aan het terugdringen van emissies aan de bron.
3. Verstrekken van details over de geplande maatregelen en hun impact voor de LULUCF-sector	<u>Federale Staat:</u> De Federale Regering zal het gewestelijk beleid ondersteunen om de doelstelling te verwezenlijken (certificering, productnormering, biomassa / ILUC- en duurzaamheidscriteria en -valorisatie, federaal actieplan circulaire economie, enz.) <u>Vlaams Gewest:</u> De acties en initiatieven m.b.t. LULUCF worden opgenomen in een LULUCF-actieplan, dat eind 2025 zal worden goedgekeurd door de Vlaamse Regering. Dat staat ook zo vermeld in het definitieve VEKP (hoofdstuk 'LULUCF'). <u>Waals Gewest:</u> Bepaalde maatregelen van het ontwerpplan (met name uit de GLB-strategie 2023-2027 of het herstelplan) dragen bij tot het behoud en de toename van de koolstofvoorraden. Het herstelplan omvat met name de financiering van projecten die tot doel hebben de evolutie van de koolstofvoorraden in de bodem te evalueren. Met name het project PRW 114 zal actuele gegevens opleveren voor het opstellen van LULUCF-inventarissen en -rapportages en voor een betere kwantificering van de uitvoering van maatregelen in de land- en bosbouwsector. Bijgewerkte sectie: 3.1.1.i.C.Axe7 <u>Brussels Hoofdstedelijk Gewest:</u> Vanwege de stedelijke context heeft BHG vrijwel geen potentieel om de uitstoot in de LULUCF-sector (0,2% van de regionale uitstoot) te verminderen. Regionale

	maatregelen zijn in de eerste plaats gericht op het verminderen van de uitstoot aan de bron.
4. Verstrekken van analyse van de relevante klimaatkwetsbaarheden en -risico's m.b.t. de verwezenlijking van nationale doelstellingen, streefcijfers en bijdragen	Vanaf 2026 zullen de gewesten en de federale overheid een nieuw nationaal aanpassingsplan (NAP) opstellen. Het NAP zal interfederale maatregelen bevatten die synergie en samenwerking tussen de federale en gewestelijke overheden bevorderen, met inachtneming van de bevoegdheden van elke overheid. Het plan omvat maatregelen van nationale reikwijdte die gericht zijn op aanpassing aan de klimaatverandering in sectoren waar nationale samenwerking mogelijk is. Dit plan wordt dus beschouwd als een vijfde plan, dat een aanvulling vormt op de drie regionale plannen en het federale plan. Er moet ook een solide kader voor monitoring en evaluatie worden opgezet. Le CERAC (Climate Risk Assessment Center) kan een rol spelen om de sociaal-economische gevolgen van klimaatverandering op de middellange en lange termijn te begrijpen. <u>Federale Staat:</u> CLIMA: Een diepgaande analyse van de klimaatkwetsbaarheden en -risico's is vereist om de veerkracht van systemen te versterken en de continuïteit van de energievoorziening te waarborgen, vooral in het licht van extreme weersomstandigheden en andere klimaatgerelateerde risico's. In het federaal adaptatieplan (2023-2026), op federaal niveau, wordt binnen de dimensie energiezekerheid van de energie-unie maatregelen uitgewerkt rond de diversificatie van energiebronnen, de vermindering van de energievraag en crisisbeheer voor onder andere het garanderen van elektriciteit beschikbaarheid bij extreme weersomstandigheden inclusief continuïteitsplan voor stroomvoorziening. ENER: zie uitwerking diversificatiebeleid energiebronnen, maatregelen ter vermindering van de vraag en crisisbeleid voor de verschillende energievectoren onder de dimensie 'Energiezekerheid'. <u>Vlaams Gewest:</u> Het VEKP bevat geen aanpassingen in dit verband. <u>Waals Gewest:</u> Er loopt momenteel een studie om de aanbevelingen voor aanpassingsmaatregelen in Wallonië te actualiseren. Deze studie houdt rekening met de vereiste samenhang tussen de aanpassingsmaatregelen en het Energie- en

	Klimaatplan, en specificeert met name hoe de veerkracht van de systemen kan worden vergroot om het hoofd te bieden aan verschillende soorten extreme gebeurtenissen. <u>Brussels Hoofdstedelijk Gewest:</u> Er waren al tal van maatregelen gepland om energiebesparingen in de residentiële sector en aanpassingen aan de klimaatverandering te bevorderen.
5. Verhoging van de ambitie voor het aandeel energie uit hernieuwbare bronnen tot ten minste 33%	De Belgische bijdrage aan de bindende EU-doelstelling van 42,5% onder REDIII komt overeen met de som van de federale en gewestelijke bijdragen. Daarom wordt een bottom-up benadering toegepast. De bijdrage van België aan de Europese doelstelling, op basis van de prognoses van de verschillende entiteiten (WAM scenario) bedraagt 20,4 % in 2030. Volgens de WAM-prognoses zal het groeipad richting de 2030-doelstelling voor hernieuwbare energie onder het vereiste indicatieve traject liggen zoals dat is opgenomen in de Governance Verordening. De verschillende entiteiten verbinden zich ertoe om te onderzoeken of het groeipad versneld kan worden, bijvoorbeeld door het nemen van bijkomende maatregelen. Indien in het kader van het ambitiegarantiemechanisme zoals beschreven in de Governance Verordening bijkomende verplichtingen worden opgelegd aan België om zijn hernieuwbare energiebijdrage aan te scherpen richting de 33%, die het resultaat is van de formule in Annex II van de Governance Verordening, zal België hierover afspraken maken in het kader van een burden sharing. <u>Federale Staat:</u> Offshore energie is een belangrijk onderdeel van de huidige energiemix en die van de toekomst. Er wordt een beleidskader uitgewerkt met oog op het potentieel tot <i>repowering</i> van de bestaande offshore zone. Gezien de aanzienlijke stijging van de kosten van infrastructuurprojecten en de vertragingen in de nieuwe koolstofarme sectoren, heeft de Federale Regering besloten om investeringen in het tweede deel van MOG II te bevriezen. De versterking van het offshorenetwerk blijft echter een absolute prioriteit. <i>Hernieuwbare energie in de transportsector:</i>

	Aandeel hernieuwbare energie in transport (elektriciteit en biobrandstoffen): tussen 12,8% en 17,5% % in 2030 (tegenover 10,4% in 2022, volgens RED II berekeningsmethode. Wat de REDIII-omzetting betreft is een ontwerp van wet in opmaak binnen de federale regering. <u>Vlaams Gewest:</u> De geraamde productie uit hernieuwbare energiebronnen in het Vlaamse Gewest in 2030 werd in het definitieve VEKP verhoogd naar 34.259 GWh en vormt de Vlaamse bijdrage aan de totale Belgische indicatieve hernieuwbare energiedoelstelling. Dit is een verhoging van de bijdrage in vergelijking met het ontwerpplan. <u>Waa's Gewest:</u> Aangezien het beoogde aandeel van hernieuwbare energie in Wallonië in overeenstemming wordt geacht met de Europese verwachtingen en de specifieke kenmerken van Wallonië, herzielt Wallonië zijn doelstelling voor 2030 niet. Wallonië handhaaft zijn indicatieve traject dat, in vergelijking met zijn eigen aangekondigde doelstelling, in overeenstemming is met de verwachtingen van de Governance-verordening betreffende het indicatieve traject. <u>Brussels Hoofdstedelijk Gewest:</u> Aangezien het beoogde aandeel van hernieuwbare energie in het BHG in overeenstemming wordt geacht met de indicatieve Europese verwachtingen en de specifieke kenmerken van Brussel, met name het stedelijke karakter ervan, herzielt het BHG zijn doelstelling voor 2030 en de geplande maatregelen niet.
6. Opstellen van geraamde trajecten en een langetermijnplan voor de uitrol van hernieuwbare-energietechnologieën Een indicatief streefcijfer voor innovatieve hernieuwbare-energietechnologieën tegen 2030	<u>Federale Staat:</u> Voor offshore zijn WEM en WAM trajecten beschikbaar tot 2055 (zie bijlagen). Voor HEB in transport: Sinds 1 januari 2025, volgens de wet van 31 juli 2023, is het verplichte aandeel hernieuwbare energie in het wegvervoer ten minste 12,2% (uitgedrukt in energiewaarde, met behulp van biobrandstoffen, andere hernieuwbare brandstoffen of hernieuwbare elektriciteit; inclusief dubbeltelling) van de totale hoeveelheid vloeibare en gasvormige brandstoffen. De wet van 16 december 2022 voorziet in een geleidelijke afschaffing van de bijdrage van biobrandstoffen die geproduceerd zijn op basis van palmolie of sojaolie, respectievelijk vanaf 1 januari 2023 en 1 juli 2023.

	De federale regering zal binnenkort de verschillende bepalingen van de RED III richtlijn en de FuelEU Aviation en Refuel Maritime verordeningen die onder haar bevoegdheid vallen in wetgeving omzetten. <u>Vlaams Gewest:</u> Het definitieve VEKP bevat trajecten voor de sectorale productie van hernieuwbare energie t.e.m. 2030. Het VEKP gaat ook in op verschillende beleidslijnen en maatregelen die de verdere uitrol van hernieuwbare energietechnologieën zullen stimuleren op langere termijn (optimalisatie van het vergunningenkader voor windturbines, ontwikkeling van warmtenetten, fiscale incentives ...). <u>WaaIs Gewest:</u> Wat betreft de vooruitzichten voor de inzet van hernieuwbare energie tegen 2040, zullen deze worden besproken in het kader van het volgende plan, met name in overeenstemming met de toekomstige Europese doelstellingen voor 2040 en koolstofneutraliteit tegen 2050. Wat betreft de subdoelstellingen voor hernieuwbare energie die onder de regionale bevoegdheid vallen, zijn deze: - niet herzien omdat ze al zijn aangekondigd en als coherent worden beschouwd. Voorbeeld: aandeel hernieuwbare warmte - niet gespecificeerd. Er worden enkele aanpassingen aan het plan aangebracht om dit te rechtvaardigen. Voorbeeld: innovatieve technologie (noodzaak om vooraf te werken aan de definitie en latere omzettingsdatum); hernieuwbare waterstof in de industrie (waterstofstrategie in ontwikkeling); hernieuwbare energie in stadsverwarming en -koeling (mogelijkheid tot afwijking aangezien het aandeel in Wallonië al hoog is) Bijgewerkte sectie: 2.1.2.iv. <u>Brussels Hoofdstedelijk Gewest:</u> Wat betreft de vooruitzichten voor de inzet van hernieuwbare energie op lange termijn, voert de regio de nodige voorbereidende werkzaamheden uit, met name in het kader van de eerste editie van het toekomstige plan voor verwarming en koeling (in overeenstemming met de richtlijn inzake energie-efficiëntie). Het traject en de langetermijnplannen zullen worden afgerond in overeenstemming met de toekomstige Europese
--	---

	doelstellingen voor 2040 en de koolstofneutraliteit voor 2050.
7. Ontwikkeling van gedetailleerde en gekwantificeerde beleidslijnen en maatregelen zodat de nationale bijdrage van België aan het bindende streefcijfer van de EU voor hernieuwbare energie voor 2030 van 42,5% tijdig en kosteneffectief kan worden verwezenlijkt, met het streven om dit collectief tot 45% te verhogen	<u>Federale Staat:</u> Zie onder 3.1.2. de federale uitgewerkte maatregelen m.b.t. offshore en hernieuwbare energie in de transportsector. <u>Vlaams Gewest:</u> Het definitieve VEKP bevat trajecten voor de sectorale productie van hernieuwbare energie t.e.m. 2030 en beschrijft de beleidslijnen en maatregelen die zullen bijdragen tot het realiseren van de doelstellingen. <u>Waals Gewest:</u> Er zijn enkele elementen toegevoegd aan het ontwerp van het Waalse plan: evaluatie van de steunregelingen voor hernieuwbare elektriciteit, omzetting van de Europese bepalingen inzake vergunningen, maatregelen op het gebied van waterstof. De andere elementen die in de aanbeveling worden genoemd, vallen onder de federale bevoegdheid, zijn al in het ontwerpplan opgenomen of worden als onvoldoende rijp beschouwd omdat ze verband houden met een latere omzettingsdatum van de richtlijn. Geüpdatete secties : 3.1.2.iv ; 3.1.2.v ; 3.1.1.i.E <u>Brussels Hoofdstedelijk Gewest:</u> Aangezien het beoogde aandeel van hernieuwbare energie in het BHG in overeenstemming wordt geacht met de indicatieve Europese verwachtingen en de specifieke kenmerken van Brussel, met name het stedelijke karakter ervan, herziet het BHG zijn doelstelling voor 2030 noch de geplande maatregelen (zie de reeds toegelichte maatregelen in verband met waterstof). Overeenkomstig artikel 15 quater van de richtlijn ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen moeten de versnellingszones voor hernieuwbare energie uiterlijk op 21 februari 2026 worden vastgesteld.
8. Verstrekken van de geraamde trajecten voor voorziening van biomassa per grondstof en oorsprong, uitgesplitst in binnenlandse productie en invoer, incl. binnenlandse voorziening van	<u>Federale Staat:</u> Injecties van biomethaan in het distributienet bedroegen 241,3 GWh in 2024 (zie de webpagina met jaarlijkse aardgasgegevens voor historische gegevens)²; de injecties zijn gestart in 2018). Biogas wordt al vele jaren

² [Jaarlijkse aardgasgegevens | FOD Economie](#)

bosbiomassa voor energiedoeleinden conform de duurzaamheidscriteria Nadere info en streefcijfers inzake duurzame productie van biomethaan	geproduceerd in België en wordt voornamelijk gebruikt in warmtekrachtkoppelingsinstallaties voor de productie van elektriciteit en warmte. Er is ook een rapport³ over vraag en aanbod van biomassa in België, <u>Vlaams Gewest:</u> Wat betreft de prioritaire toepassingen voor biomassa in het Vlaamse Gewest, wordt verwezen naar het Actieplan Duurzaam Beheer van Biomassa(rest)stromen, opgesteld door OVAM. Het actieplan bevat een kader en maatregelen voor een duurzame inzet van biomassareststromen. Elke twee jaar publiceert de OVAM een Inventaris Biomassa, die voor belangrijke biomassareststromen aangeeft hoeveel biomassa in Vlaanderen geproduceerd, ingezameld en verwerkt wordt, en welke de evolutie en bestemming is. Deze analyse levert een bijdrage aan het ontwikkelen van duurzamer biomassabeleid. <u>Waals Gewest:</u> Het ontwerp van het Waalse plan bevat informatie over de aanvoer van biomassa, met inbegrip van bosbiomassa, die in Wallonië als duurzaam wordt beschouwd in het licht van artikel 29 van de RED II (verduidelijking in het plan) en waarbij wordt uitgegaan van het behoud van de koolstofopslagfunctie van onze bossen. Hoewel het ontwerpplan geen gedetailleerde kwantitatieve doelstellingen bevat, zullen vaste biomassa en biogas/biomethaan (met inbegrip van de injectie in het netwerk) bijdragen tot de doelstellingen van het plan, waarbij aandacht wordt besteed aan de gevolgen voor de luchtkwaliteit, de beschikbaarheid van het materiaal, de duurzaamheid en de kwestie van het concurrentievermogen van de toepassingen. De invoering van een gunstig kader voor het duurzame gebruik van biomassa, de ontwikkeling van de biogasketen en het gebruik van biomethanisatie in de landbouwsector zijn enkele van de belangrijkste maatregelen van het ontwerpplan. Bijgewerkte sectie: 2.1.2.iii.a) <u>Brussels Hoofdstedelijk Gewest:</u> De lokale aanvoer van biomassa is zeer beperkt vanwege de stedelijke context van de BHG. Bovendien wordt biomassa niet actief bevorderd vanwege de mogelijke
---	---

³ <https://climat.be/doc/230303-wp1-rapport-spf-bioeconomie-2050-version-definitive.pdf>

	impact op de luchtkwaliteit, eveneens in de stedelijke context.
9. Verstrekken van een tijdschema voor de stappen tot vaststelling van wetgevende en niet-wetgevende beleidslijnen en maatregelen tot omzetting en uitvoering van Richtlijn (EU) 2018/2001 (REDII)	<u>Federale Staat:</u> <i>Offshore:</i> zie overzichtstabel offshore capaciteitstraject onder 2.1.2. <i>Hernieuwbare energie in de transportsector:</i> De bestaande doelstellingen zijn vastgelegd in de wet van 31 juli 2023 tot omzetting van RED II: tegen 2030 moet het aandeel van hernieuwbare energie in de vervoerssector 13,9% bedragen. Dit zal het toegestane aandeel van eerste generatie biobrandstoffen beperken tot 4,5% voor benzine en gasvormige brandstoffen en tot 2,5% voor diesel, met ingang van 1 januari 2030. De federale regering zal de verschillende bepalingen van de RED III richtlijn en de FuelEU Aviation en Refuel Maritime verordeningen die onder haar bevoegdheid vallen in wetgeving omzetten. <u>Vlaams Gewest:</u> Het definitieve VEKP gaat in op de verschillende onderdelen van de omzetting en uitvoering van de richtlijn. <u>Waals Gewest:</u> Er worden elementen aan het plan toegevoegd waar de besprekingen verder gevorderd zijn (gezien bepaalde kortere omzettingstermijnen), met name wat betreft vergunningen. Voor de andere aspecten is het nog te vroeg om het plan aan te vullen, maar Wallonië werkt aan de analyse en voorbereiding van de teksten. Bijgewerkte sectie: 3.1.2.v. <u>Brussels Hoofdstedelijk Gewest:</u> De BHG werkt aan de implementatie en omzetting van de richtlijn en heeft hierover al actief gecommuniceerd met de Europese Commissie, buiten het kader van het NEKP.
10. Opname van een nationale energie-efficiëntiebijdrage over het eindenergieverbruik in het bindende streefcijfer voor finaal energieverbruik van de EU voor 2030	Het stimuleren van rationeel gebruik van energie is voornamelijk een gewestelijke bevoegdheid. De Belgische bijdrage aan de bindende Europese doelstelling zal bestaan uit de som van de bijdragen van de verschillende entiteiten.

	Het geraamde eindenergieverbruik in 2030 maakt het mogelijk om de nieuwe doelstelling te behalen die Europa in maart 2024 aan België heeft opgelegd in het kader van het “ambition gap mechanism”, namelijk 29,02 Mtoe. <u>Federale Staat:</u> Zie 2.2. en 3.2. onder de header federale Staat van het NEKP. <u>Vlaams Gewest:</u> Zie hoofdstuk ‘Dimensie energie-efficiëntie’ in het VEKP. <u>Waals Gewest:</u> Wallonië herziet zijn ambitie op het gebied van energie-efficiëntie niet overeenkomstig artikel 4 van de energie-efficiëntierichtlijn, die als hoog en in overeenstemming met de sectorale strategieën wordt beschouwd. Er worden echter nadere bijzonderheden verstrekt met betrekking tot de renovatie van gebouwen van overheidsinstanties. Bijgewerkte sectie: 2.2.4 <u>Brussels Hoofdstedelijk Gewest:</u> BHG houdt zich aan de verplichtingen van de richtlijn inzake energie-efficiëntie en herziet haar ambitie op het gebied van energie-efficiëntie overeenkomstig artikel 4 niet, aangezien deze in overeenstemming wordt geacht met de Europese doelstellingen.
11. Ontwikkeling van volledige beleidslijnen en maatregelen om de nationale bijdragen aan energie-efficiëntie te bereiken, inclusief toepassing beginsel “energie-efficiëntie eerst”	<u>Federale Staat:</u> In het kader van een diversificatiebeleid en overeenkomstig het principe "energie-efficiëntie eerst" zet België zich actief in om de energie-intensiteit te verminderen en de afhankelijkheid van buitenlandse leveringen van primaire energiebronnen te verkleinen. <u>Vlaams Gewest:</u> In het kader van energie-efficiëntie heeft het Vlaamse Gewest diverse bijkomende maatregelen gepland in verschillende sectoren, zoals industrie (zowel ETS als ESR), woongebouwen, niet-residentiële gebouwen en de landbouw. De relevante beleidslijnen en maatregelen worden beschreven in het hoofdstuk ‘Decarbonisatie: broeikasgasemissies en verwijderingen’ van het definitieve VEKP. <u>Waals Gewest:</u>

	Het principe “Energy Efficiency First” is een van de leidende principes van het ontwerp van het Waalse plan. Dit principe wordt echter op een meer formele manier aan het plan toegevoegd. De kwantificering van de energiebesparingen en de beschrijving van de financieringsmaatregelen worden al in het ontwerpplan gepresenteerd, voor zover de details beschikbaar zijn. De te bereiken energiebesparingsdoelstelling is opnieuw beoordeeld in overeenstemming met artikel 8 van de recente richtlijn inzake energie-efficiëntie. Bijgewerkte secties: 1.1.ii.; 2.2.2 <u>Brussels Hoofdstedelijk Gewest:</u> BHG houdt zich aan de verplichtingen van de richtlijn inzake energie-efficiëntie. De maatregelen met betrekking tot financiering worden uitgebreid behandeld in het ontwerp van het PNEC.
12. Opname van een geactualiseerd ambitieniveau om te zorgen voor een energie-efficiënt en koolstofvrij nationaal gebouwenbestand en om bestaande gebouwen tegen 2050 om te vormen tot emissievrije gebouwen, incl. tussentijdse mijlpalen 2020 & 2040	<u>Federale Staat:</u> Vanuit de federale overheid zijn er een aantal maatregelen die de gewesten moeten faciliteren om hun gebouwenpark te decarboniseren. Deze hebben niet alleen betrekking op sloop en heropbouw en verwarmingssystemen (warmtepompen en cv-ketels), maar ook op de fiscaliteit ten opzichte van de energievectoren (bijvoorbeeld tax shift) en regelgeving bvb. inzake productnormen en beslissingsprocedures VME. Daarnaast neemt zij haar verantwoordelijkheid als beheerders van het gebouwenbestand van de federale overheid en moet zij het goede voorbeeld geven. De federale overheid houdt vast aan de doelstelling om alle federale gebouwen tegen 2050 klimaatneutraal te maken, als onderdeel van haar Europese verbintenis, en voert in dit verband energieaudits uit. <u>Vlaams Gewest:</u> Vlaanderen zal een plan voor de renovatie van gebouwen 2050 opstellen, en zorgen voor de implementatie ervan. Dit plan zal, waar nodig, bijkomende maatregelen bevatten met oog op het realiseren van de lange termijn renovatiedoelstelling 2050. De doelstellingen 2050 voor zowel residentiële als niet-residentiële gebouwen worden in lijn gebracht met de EPBD-richtlijn, die onder meer stelt dat alle nieuwe gebouwen tegen 2030 emissievrije gebouwen moeten zijn en dat bestaande gebouwen tegen

	2050 getransformeerd moeten zijn tot emissievrije gebouwen. <u>Waals Gewest:</u> De ambitie werd niet geactualiseerd, aangezien de Waalse renovatiestrategie al streeft naar een koolstofvrij gebouwenpark tegen 2050. Er werden enkele verduidelijkingen aangebracht in het ontwerpplan, in overeenstemming met de renovatiestrategie (mijlpalen, impact). Bijgewerkte sectie: 2.2.3. <u>Brussels Hoofdstedelijk Gewest:</u> Het ontwerpplan bevat al tal van maatregelen in verband met decarbonisatie en energetische renovatie in de bouwsector, met name de Renolution-strategie en de Brusselse renovatieverplichting voor de residentiële sector, die al in de geldende gewestelijke wetgeving is opgenomen (COBRACE – Brusselse code voor lucht, klimaat en energiebeheer, die de regionale EPB-regelgeving bevat). De BHG heeft in haar ontwerpplan bovendien een progressief tijdschema met mijlpalen vastgelegd om de doelstellingen voor 2050 te bereiken. In het kader van de nieuwe EPB-richtlijn moet tegen 31 december 2025 een nieuw nationaal renovatieplan worden ingediend in ontwerpvorm en tegen 2026 in definitieve vorm. De BHG werkt hier al actief aan.
13. Verstrekken van toelichting over de voorgenomen maatregelen om de gaslevering te diversifiëren en de gasvraag terug te dringen tegen 2030. Doelstelling en de voorgenomen maatregelen voor de uitrol van elektriciteitsopslag Analyse toereikendheid Belgische olie-infrastructuur in het licht van de verwachte daling van de vraag naar olie en de transitie naar alternatieven met een lagere koolstofuitstoot Passende maatregelen diversificatie en langetermijnvoorziening van kernbrandstof, -reserveonderdelen en -diensten, en voor het langetermijnbeheer van kernafval;	<u>Federale Staat:</u> België streeft naar een gediversifieerde bevoorrading qua energiebronnen, oorsprong en routes. Het energiebeleid van de federale regering is erop gericht de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen uit te faseren en de open strategische autonomie van het land te vergroten. Bevoorradingszekerheid, betaalbaarheid en duurzaamheid gaan hierbij hand in hand. Om de transitie naar klimaatneutrale energie te begeleiden, zal enerzijds geïnvesteerd worden in energieproductie en -infrastructuur, en zullen anderzijds de bestaande energiebronnen beter benut worden. <u>Aardgas:</u> De structuur van de gasstromen in België wijzigde grondig door de geopolitieke spanningen. Zo werd Zeebrugge een centraal toegangspunt voor LNG, zowel voor intern gebruik als voor de bevoorrading van naburige markten. Om deze rol ook in de toekomst te vervullen, zal worden ingezet op een vergroting van de hervergassingscapaciteit in Zeebrugge. Ook het pijpleidingennet van de Transmission System Operator

nadere gegevens over onderzoeksactiviteiten SMR's	(TSO) zal worden versterkt, ook wat betreft de centrale rol van de opslagcapaciteit in Loenhout. <i>Waterstof en haar derivaten:</i> Waterstof is één van de essentiële hefboomen op weg naar een groene en koolstofarme energiemix. De federale regering wenst de leidende positie van België en de Belgische industrie in H2-technologieën en derivaten van H2 te behouden. <i>Elektriciteit & kernenergie:</i> De elektrificatie in transport, verwarming en industrie zal het aandeel van elektriciteit in het energieverbruik, dat vandaag 17,5 % bedraagt, doen stijgen. Om de bevoorradingszekerheid te garanderen, wordt de productiecapaciteit voortdurend gemonitord en is het capaciteitsvergoedingsmechanisme (CRM) versterkt, met goedkeuring van de Europese Commissie, om het klimaatvriendelijker en efficiënter te maken zonder extra kosten voor huishoudens en bedrijven. In de context van de energiecrisis heeft België in 2022 besloten om de levensduur van twee kernreactoren met 10 jaar te verlengen, een beslissing die wordt versterkt door de wet van 17 mei 2025, die een uitbreiding zal mogelijk maken van de verlenging (de twee reactoren waarover in 2022 werd beslist) en de inzet van nieuwe kernenergie mogelijk maakt, met behoud van strenge veiligheidsgaranties. De regering zet ook de ontwikkeling van offshore windenergie in de Noordzee voort, met het oog op een optimaal evenwicht tussen rendabiliteit en milieu-impact. <i>Olie:</i> In 2023 kwam bijna een derde van de ingevoerde ruwe aardolie uit een OPEC-land, hoofdzakelijk uit Angola (9 %) en Irak (6,8 %). Sinds 2022 moest België het verlies aan invoer uit Rusland (30 %) compenseren door zijn bevoorradingsbronnen uit te breiden, een diversificatie die in 2023 verder werd versterkt. <i>Beveiliging & cyberveiligheid van de Belgische energie-infrastructuur:</i> Vooruitlopend op de inwerkingtreding van de EU-richtlijn inzake de veerkracht van kritieke entiteiten (CER) werd de wet op de beveiliging en bescherming van kritieke infrastructuur in 2023 aangepast om onder meer interne en externe audits voor de betrokken operatoren in de energiesector in te voeren. In het kader van de implementatie van deze wet betreffende de beveiliging van netwerk- en informatiesystemen (NIS-wet, Network Information Security) zijn 33 nieuwe "leveranciers van essentiële diensten" voor gas, elektriciteit en aardolie aangewezen. Daarnaast zal ook het wettelijk kader voor "beveiligingsplannen" voor kritieke energie-infrastructuur worden geactualiseerd en versterkt. Ook zal de federale regering, in samenwerking met de deelstaten, een audit uitvoeren met betrekking tot de fysieke en IT-veiligheid
--	--

	van kritieke infrastructuur op de energiemarkt, met de bedoeling deze te versterken waar dit nuttig is. <i>Kritieke grondstoffen:</i> De beschikbaarheid van kritieke grondstoffen is niet enkel belangrijk voor de energie bevoorradingszekerheid. De beschikbaarheid of schaarste van dergelijke grondstoffen raken de volledige economie. Daarom werden en worden ook een aantal projecten van nationale coördinatie opgestart. Zo werd beslist om binnen het Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling (FIDO) een kenniscentrum op te richten om de problematiek rond kritieke mineralen aan te pakken. <i>Nucleair afvalbeheer en onderzoek:</i> zie 3.5. i. Het Belgische onderzoek en de innovatie inzake nucleaire energie zijn wereldberoemd. De regering heeft de ambitie om onze nucleaire expertise op peil te houden en zo deze sector in staat stellen te innoveren en België in de circulaire economie en open strategische autonomie op de kaart te plaatsen. Sinds 18 februari 2025 is België ook als volwaardig lid toegetreden tot de Europese Nucleaire Alliantie en spelen we daarin een actievare rol. Alle details inzake steun van de federale regering aan nucleaire onderzoeksprojecten (waaronder SMRs) en beheer nucleair afval staan opgelijst en beschreven onder 3.5. <u><i>Vlaams Gewest:</i></u> In de afgelopen jaren werden er in het Vlaamse Gewest reeds belangrijke stappen ondernomen om het gebruik van aardgas af te bouwen (verbod op individuele aardgasaansluitingen voor woningen in nieuwe grote verkavelingen, grote groepswoningbouwprojecten en grote appartementsgebouwen vanaf 2021; schrappen van de geplafonneerde aansluitingskost voor nieuwe aardgasaansluitingen bij bestaande bouw vanaf 2025; verbod op aardgasaansluitingen bij nieuwbouw vanaf 2025 ...) Verder wordt er onderzocht of het gasnet kan verwijderd worden waar een warmtenet wordt aangelegd en worden er ontmantelingsplannen uitgewerkt voor de uitfasering van het aardgasnet, in lijn met de Gasrichtlijn. Daarnaast voorziet het Vlaamse Gewest een energietaxshift, die een effect zal hebben op de aardgaskost en het aardgasverbruik. <u><i>Brussels Hoofdstedelijk Gewest:</i></u>
--	--

	Wat het verbruik betreft, stelt de BHG in het ontwerpplan al tal van maatregelen voor om de uitstoot van koolstof te verminderen en af te stappen van fossiele brandstoffen.
14. Voorstelling van doelstellingen en streefcijfers voor vraagrespons ter verbetering van de flexibiliteit van het energiesysteem in het licht van een beoordeling van de flexibiliteitsbehoeften	<u>Federale Staat:</u> België speelt een cruciale rol als doorvoerland voor gas en wil die rol verder versterken, met name voor elektriciteit. Zijn elektriciteitsinterconnectiegraad, die in 2021 al 33 % bedroeg, ligt ruim boven de Europese doelstellingen. Om de investeringen veilig te stellen en de ontwikkeling van projecten te versnellen, worden vereenvoudigde federale vergunningsaanvraagprocedures ingevoerd. Ook de vraagrespons, samen met het Pentalateraal Energieforum, vormt een belangrijke hefboom. Er werden bepaalde initiatieven genomen om maximale flexibiliteit op het Belgische elektriciteitsnet te verwezenlijken. Eind juni 2025 werd een nieuw rapport "Adequacy and Flexibility" gepubliceerd, waarvan de resultaten nog moeten worden geanalyseerd. Daarin voorspelt de TSO een behoefte aan 5740 MW opwaartse flexibiliteit en 4500 MW neerwaartse flexibiliteit in 2030. Deze behoeften evolueren voortdurend en zullen in 2036 respectievelijk 7540 MW en 5860 MW bedragen. Volgende vormen van flexibiliteit worden ingezet: Flexibel gebruik van productie-eenheden, residentieel en industrieel vraagbeheer, opslag van elektriciteit en interconnecties. <u>Vlaams Gewest:</u> In het Vlaamse Gewest werd er een regelgevend kader voor flexibiliteit uitgewerkt. Het bestaande kader zal, samen met de omzetting van de EMD 5 richtlijn, waar nodig bijgestuurd worden. Verder heeft de Vlaamse Regering eind 2022 het Flexibiliteitsplan 2025 goedgekeurd, waarin 20 concrete acties zijn opgenomen om het gebruik en aanbod van flexibiliteit te faciliteren en te stimuleren. De Vlaamse Regering zal ook een nieuw Flexibiliteitsplan 2030 opstellen. <u>Waals Gewest:</u> De aanbeveling heeft voornamelijk betrekking op federale bevoegdheden, met uitzondering van bepaalde aspecten van artikel 20 bis van de hernieuwbare-energie richtlijn, die echter op een later tijdstip moeten worden omgezet. <u>Brussels Hoofdstedelijk Gewest:</u>

	Het ontwerpplan voorziet al in bepaalde Brusselse bepalingen en maatregelen met betrekking tot flexibiliteit, een kwestie die overigens al is opgenomen in de ad-hocreglementering (verordening betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt). Dit kader wordt momenteel aangepast om de RED- en EMD-richtlijnen om te zetten.
15. Ontwikkeling van de aanpak van energiearmoede door een specifieke meetbare reductiedoelstelling aan te geven	<u>Federale Staat:</u> De federale regering heeft een aantal beleidsmaatregelen aangenomen: • De regering zal het toezicht op de prijzen van alle energievectoren intensiveren met het oog op de gevolgen voor het concurrentievermogen en voor de huishoudbudgetten. • We bekijken de budgetneutrale hervorming van het sociaal energietarief en de tussenkomsten van het Sociaal Verwarmingsfonds richting een transparantere, inkomengebaseerde, vermogensgebaseerde en technologie-neutrale forfaitaire tussenkomst. • De btw op aardgas, elektriciteit en warmte voor huishoudens werd verlaagd naar 6 %. • Tot slot wordt het mechanisme voor capaciteitsvergoeding (CRM) behouden zonder dat dit extra kosten met zich meebrengt voor de elektriciteitsfacturen. • De NMBS behoudt de vrijheid in tarifiering met respect voor sociale correcties. <u>Vlaams Gewest:</u> Vlaanderen heeft geen specifieke kwantitatieve doelstellingen op het vlak van energiearmoede. In het Vlaams Regeerakkoord 2024–2029 wordt wel beoogd om de komende jaren enkele bestaande beleidsmaatregelen, zoals Mijn VerbouwPremie en Mijn VerbouwLening, te hervormen, om het sociale karakter van de klimaattransitie te verzekeren en deze passend te maken in de strijd tegen armoede. Daarnaast zal Vlaanderen, in lijn met artikel 8 van de herziene Energy Efficiency Directive, bijdragen aan het realiseren van het verplicht aandeel energiebesparing op het finale energiegebruik bij personen in energiearmoede, kwetsbare afnemers, bewoners van een sociale woning en huishoudens met lage inkomens. De doelstellingen en maatregelen met betrekking tot sociaal klimaatbeleid en energiearmoede worden

	beschreven in het hoofdstuk ‘Sociaal klimaatbeleid en energiearmoede’ van het definitieve VEKP. <u>Waals Gewest:</u> Een raming van het aantal huishoudens in energiearmoede is al opgenomen in het ontwerp van het Waalse plan en er is een reductiedoelstelling geformuleerd. Bovendien zijn de maatregelen op dit gebied die in het ontwerpplan zijn opgenomen al vrij uitgebreid. <u>Brussels Hoofdstedelijk Gewest:</u> De strijd tegen energiearmoede staat centraal in de Brusselse maatregelen die al in het ontwerpplan zijn opgenomen. De versterking van deze maatregelen en de uitwerking van aanvullende maatregelen, evenals de bijbehorende middelen, maken deel uit van het toekomstige sociale klimaatplan, dat momenteel wordt opgesteld. Er wordt momenteel gewerkt aan de vaststelling van indicatoren voor energiearmoede.
16. Verduidelijking van de nationale doelstellingen op het gebied van onderzoek, innovatie en concurrentievermogen voor de uitrol van schone technologieën met een traject voor 2030 en 2050	België heeft zijn doelstelling om 3% van zijn bruto binnenlands product te besteden aan O&O overtroffen, met 3,43% in 2022 (2,06% in 2010). Sinds 2022 staat België daarmee op de eerste plaats van de EU-lidstaten. België is ook koploper op het vlak van O&I in de sector van de privéondernemingen (<i>business enterprise sector</i>), die in 2021 goed was voor 2,53% van het BBP. Vlaanderen heeft 3,53% van zijn totale bruto binnenlands product bestemd voor O&O in 2022, Wallonië 3,61% en Brussel 2,49%. <u>Federale Staat:</u> De federale overheid staat mee in voor het bereiken van bovenstaande doelstelling, draagt bij aan diens monitoring afgestemd op de statistieken die worden verstrekt aan het IEA, Eurostat, de OESO en de nationale klimaatcommissie. Samen met de Gewesten, werken we een langetermijnvisie en strategie met het nodige pragmatisme en ambitie uit die we verankeren in een interfederaal energiepact waarbij ieder zijn verantwoordelijkheid neemt om deze uit te voeren. Om het concurrentievermogen en de koopkracht ten opzichte van onze buurlanden te garanderen wordt het stelsel van energienormen voor de burgers en de bedrijven verder gezet.

	<u>Vlaams Gewest:</u> Vlaanderen hanteert verschillende lopende instrumenten en programma's die de inzet van innovatieve hernieuwbare technologie bevorderen (voor een overzicht, zie hoofdstuk 'Hernieuwbare energie' in het definitieve VEKP). Andere relevante beleidsinstrumenten en maatregelen zijn te vinden in het hoofdstuk 'Onderzoek, innovatie en concurrentievermogen' van het definitieve VEKP. <u>Waals Gewest:</u> Wallonië heeft geen wijzigingen aangebracht in zijn plan, aangezien het al een regionale doelstelling op het gebied van energie- en klimaatonderzoek heeft vastgesteld en de maatregelen in het plan al vrij uitgebreid zijn (bevordering van onderzoek en ontwikkeling, ondersteuning van het concurrentievermogen van bedrijven, digitalisering, ontwikkeling van vaardigheden, circulaire economie, enz.). <u>Brussels Hoofdstedelijk Gewest:</u> Het ontwerpplan bevat de maatregelen die voldoende worden geacht op het gebied van onderzoek en innovatie, met name de Brusselse strategie The Shifting Economy. Wat vergunningen betreft, wordt in het ontwerpplan ook het Brusselse besluit inzake kleine werken behandeld.
17. Beschrijving van de nodige hervormingen en maatregelen om de particuliere investeringen te activeren die nodig zijn om de energie- en klimaatdoelstellingen te behalen De analyse van investeringsbehoeften verbeteren en uitbreiden om een alomvattend en consistent overzicht te geven van de publieke en private investeringsbehoeften per sector en geaggregeerd alsook naar federale, regionale of EU-financieringsbronnen De analyse van investeringsbehoeften verbeteren en uitbreiden om een alomvattend en consistent overzicht te geven van de publieke en private	België heeft in 2023 en 2024 technische bijstand ontvangen (zie punt 1) met als opzet o.a. de evaluatie van de instrumenten die momenteel ter beschikking staan van België en het inschatten van de investeringsbehoeften aan de hand van voorbeelden uit de buurlanden. <u>Federale Staat:</u> De Hoge Raad van Financiën en de FOD Volksgezondheid publiceerden in maart 2025 een analyse waarin de investeringsbehoeften in verschillende klimaatneutraliteitsscenario's tegen 2050 voor België werden geraamd⁴. Deze studie laat echter geen verband toe met de maatregelen in dit plan, noch een beoordeling van de vereiste investeringen tegen 2030. <u>Vlaams Gewest:</u> Vlaanderen wil inzetten op het faciliteren van samenwerking tussen afzonderlijke private actoren en op het ondersteunen van financiële instrumenten die voor klimaat worden ingezet (bv. groene obligaties, investeringsfondsen ...) Er worden innovatieve financieringsinstrumenten uitgewerkt (rollende fondsen,

⁴ <https://klimaat.be/news/2025/investeringsbehoeften>

investeringsbehoeften per sector en geaggregeerd	gemengde financiering ...) voor het stimuleren van private investeringen. Het Vlaams klimaatfonds kan daarvoor als cofinanciering ingezet worden. Om de financiering van bestaande en nieuwe klimaat- en energieprojecten te voorzien (voor zover de begroting of de Klimaat- en Energiefondsen niet volstaan), kan een beroep worden gedaan op een publiek-private samenwerking. De minister van Economie en de minister van Energie en Klimaat onderzoeken samen met PMV en het VEB de mogelijkheden, opportuniteiten, wenselijkheid en haalbaarheid van publiek-private samenwerking voor de financiering van klimaat-en energieprojecten. <u>Waals Gewest:</u> Het ontwerp van het Waalse plan bevat al een raming van de investeringsbehoeften (volgens een top-down- en bottom-upbenadering), binnen de grenzen van de beschikbare gegevens. Het lopende ontwerp van de TSI op Belgisch niveau kan de analyse versterken. De regionale of Europese financieringsbronnen zijn al opgesomd in de daarvoor bestemde rubrieken, op basis van de beschikbare informatie (voor bepaalde maatregelen moet de begrotingskwestie nog worden behandeld naarmate de operationalisering vordert). <u>Brussels Hoofdstedelijk Gewest:</u> Het ontwerpplan voorziet al in maatregelen met betrekking tot de financiering, zoals het maximaliseren van het gebruik van particuliere financiering, met name via mechanismen voor derdepartijinvesteringen, of het voortzetten van de nieuwe investeringsstrategie van Finance. Brussels in het kader van haar herkapitalisatie. Het plan is bovendien gebaseerd op The Shifting Economy, de regionale strategie voor economische transitie die tot doel heeft een hervorming van het economisch beleid (financiering, begeleiding, huisvesting van bedrijven) voor te stellen om de klimaat-, milieu- en sociale doelstellingen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest te bereiken. Het Brusselse lucht-klimaat-energieplan, dat als basis dient voor het ontwerp van het nationale plan, is bovendien het voorwerp geweest van een milieueffectrapportage waarin ook bepaalde sociaaleconomische effecten aan bod komen. Ten slotte zullen in het toekomstige renovatieplan nieuwe financieringsmaatregelen worden opgenomen, in overeenstemming met de EPB-richtlijn, met de vereiste indicatoren.
---	---

18. Schetsen hoe de beleidslijnen en maatregelen overeenkomen met het nationale herstel- en veerkrachtplan van België	<u>Federale Staat:</u> Met het NEXT GEN Belgium, die uitvoering geeft aan Plan voor Herstel- en Veerkracht (PHV), zetten we namens België meer dan 50% van de middelen in voor klimaatdoeleinden. Op federaal niveau wordt onder meer ingezet op spoorwegen, waterstof, elektrisch transport, circulaire economie en gebouwen Voor een gedetailleerd overzicht kunt u terecht op https://nextgenbelgium.be/ De inzet van andere fondsen vindt u bij https://klimaat.be/doc/inzet-eu-fondsen.pdf <u>Vlaams Gewest:</u> België voegde een hoofdstuk toe aan haar Plan voor Herstel en Veerkracht (PHV) om belangrijke investeringen te financieren in het kader van REPowerEU. Van de 39 projecten die Vlaanderen heeft opgenomen in het plan, dragen negen projecten bij aan het REPowerEU-plan. REPowerEU-middelen zijn onder meer ingezet om de door de RFF-gefinancierde maatregelen verder op te schalen: renovaties van en energetische investeringen in woningen en appartementen ('Mijn VerbouwPremie'), energetische renovaties van overheidsgebouwen, en 'verleiding' van openbare verlichting. <u>Waals Gewest:</u> Er is een toevoeging gedaan aan het ontwerp van het Waalse Plan om te verduidelijken welk type investering wordt gefinancierd in het kader van het PNRR, in verband met de energie- en klimaattransitie. Bijgewerkte sectie: 1.2.i.C <u>Brussels Hoofdstedelijk Gewest:</u> De maatregelen van het ontwerpplan die door het PNRR worden gefinancierd, worden duidelijk als zodanig aangeduid.
19. Toelichting over het hoe en wanneer België voornemens is de resterende subsidies voor fossiele brandstoffen geleidelijk af te bouwen	<u>Federale Staat:</u> Het energiebeleid van de federale regering is erop gericht de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen uit te faseren en de open strategische autonomie van het land te vergroten. De federale regering zal ervoor zorgen dat ons land niet bijkomend afhankelijk wordt van

	energievectoren, hulpbronnen of strategische industriële sectoren. De federale regering zal de fiscale ondersteuning voor fossiele brandstoffen geleidelijk afbouwen. Om de concurrentiekracht van onze ondernemingen niet te schaden, zal de regering de vanaf 2025 geplande uitbreiding van de investeringsaftrek handhaven en, na evaluatie, indien nodig verhogen. <u>Vlaams Gewest:</u> Het definitieve VEKP bevat een gedetailleerde inventaris van de energiesubsidies, inclusief een overzicht van de reeds besliste beleidsmaatregelen en datums voor de uitfasering van de fossiele en andere energiesubsidies. <u>Waals Gewest:</u> Het plan is bijgewerkt om rekening te houden met de voortgang van de werkzaamheden voor het opstellen van een register van steunmaatregelen voor fossiele brandstoffen. Aan de hand van dit register kan later een concreter actieplan worden opgesteld. Bijgewerkte sectie: 3.1.3.iv <u>Brussels Hoofdstedelijk Gewest</u> De maatregelen van Brussel in het nationale planontwerp met betrekking tot de uitstap uit fossiele brandstoffen zijn al volledig en ambitieus en betekenen een versnelling ten opzichte van de vorige situatie (afschaffing vanaf 2023 van de premies voor aardgasboilers en van de steun voor warmtekrachtkoppeling vanaf 2025, invoering van steun voor aansluiting op warmtenetten).
20. Toelichting bij de analytische basis van de prognoses in het kader van de geplande beleidslijnen en maatregelen met het oog op 2040	<u>Federale Staat:</u> <u>Vlaams Gewest:</u> Het definitieve VEKP bevat prognoses voor de verschillende ESR-sectoren op basis van o.a. de geschatte impact van de maatregelen opgenomen in het plan. De prognoses kwamen tot stand onder coördinatie van het VEKA, in samenwerking met de andere betrokken entiteiten binnen de Vlaamse overheid. De gebruikte emissieprognosemodellen werden ontwikkeld door het VITO, vertrekkend vanuit de reële cijfers in 2023 (BKG-inventaris en energiebalans), met uitzondering van EMAV3.0 (niet-energetische landbouwemissies) dat door ILVO werd ontwikkeld in opdracht van VMM. Meer informatie over de gemaakte berekeningen en toegepaste modellen per ESR-sector is te vinden in het VEKP, in de

	paragrafen over ‘Prognoses’ opgenomen in elk sectorhoofdstuk. <u>Waals Gewest:</u> De bijlage bij het Belgische ontwerpplan bevat prognoses voor 2040 voor een reeks parameters. <u>Brussels Hoofdstedelijk Gewest:</u> De bijlage bij het Belgische ontwerpplan bevat prognoses voor 2040 voor een reeks parameters.
21. Meer gedetailleerde inlichtingen over de gevolgen op sociaal gebied en op het gebied van werkgelegenheid en vaardigheden, of andere verdelingseffecten, van de klimaat- en energietransitie, en over de geplande doelstellingen, beleidslijnen en maatregelen ter ondersteuning van een rechtvaardige transitie Toelichten hoe het in het NEKP vastgestelde beleidskader zal bijdragen tot de voorbereiding van het sociaal klimaatplan van België en hoe de samenhang tussen de twee plannen wordt gewaarborgd	<u>Federale Staat:</u> De klimaattransitie biedt kansen op het vlak van werkgelegenheid, economische ontwikkeling en gelijkekansenbeleid. Met de federale maatregelen op het vlak van energie, sociaal beleid en fiscaliteit, wil de federale overheid de transitie toegankelijk maken voor iedereen. Door vervoersmogelijkheden uit te breiden en te verduurzamen, en door de modal shift te realiseren, wordt voor een uitgebreid vervoersaanbod gezorgd met positieve effecten op tewerkstelling. De maatregelen die in het Sociaal Klimaatplan worden opgenomen, zullen in lijn zijn met de beleidslijnen in het NECP en zullen deze versterken voor de meest kwetsbare doelgroepen <u>Vlaams Gewest:</u> De doelstellingen en maatregelen met betrekking tot sociaal klimaatbeleid en energiearmoede worden beschreven in het hoofdstuk ‘Sociaal klimaatbeleid en energiearmoede’ van het definitieve VEKP. <u>Waals Gewest:</u> De uitdaging van een rechtvaardige en inclusieve transitie staat centraal in het ontwerp van het Waalse plan en vormt een van de vijf transversale leidende principes van het plan, zowel bij het ontwerp als bij de uitvoering van het beleid. Aangezien Wallonië de analyse van de sociaaleconomische impact al heeft aangepakt, is het ontwerpplan in dit opzicht niet volledig. Er loopt echter een TSI-project op Belgisch niveau, waardoor het Belgische plan deze kwestie kan versterken. Hoewel het nog te vroeg is om concrete richtlijnen te voorspellen, wordt er een toevoeging gemaakt om te verwijzen naar het Sociaal Klimaatplan, met name wat betreft de samenhang met het Energieklimaatplan, en wordt er aanvullende informatie gegeven over het Fonds

	voor een rechtvaardige transitie en de lopende studies rond de rechtvaardige transitie. Bijgewerkte secties: 5.3.iii.A; 1.2.i.; 3 <u>Brussels Hoofdstedelijk Gewest:</u> Wat de sociale aspecten betreft, zullen de sociale maatregelen die al in het ontwerpplan zijn opgenomen, worden versterkt in het kader van het toekomstige sociale klimaatplan, dat momenteel wordt opgesteld. Wat de werkgelegenheid betreft, bevat het ontwerpplan ook voldoende mandaten en maatregelen in het onderdeel over werkgelegenheid en is het gebaseerd op The Shifting Economy, de regionale strategie voor economische transitie die tot doel heeft een hervorming van het economisch beleid (financiering, begeleiding, huisvesting van bedrijven) voor te stellen om de klimaat-, milieu- en sociale doelstellingen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest te bereiken. Het ontwerpplan bevat met name de volgende maatregelen: een rechtvaardig transitieplan ontwikkelen voor bedreigde beroepen om de omscholing van werknemers in deze sectoren te verzekeren en opleidingen aanbieden voor beroepen met toekomstperspectief, zodat er op het juiste moment voldoende gekwalificeerd personeel beschikbaar is. Bij dit plan zullen vertegenwoordigers van de bedreigde beroepen (werkgevers- en vakbondsfederaties) en de sectorale opleidingsfondsen worden betrokken om te anticiperen op de opleidingsbehoeften. Het Brusselse lucht-klimaat-energieplan, dat als basis dient voor het ontwerp van het nationale plan, is bovendien het voorwerp geweest van een milieueffectrapportage waarin ook bepaalde sociaaleconomische effecten aan bod komen.
22. Verschaffen van een duidelijker en gedetailleerder overzicht van de wijze waarop het raadplegingsproces de deelname van alle relevante autoriteiten, burgers en belanghebbenden aan de voorbereiding van het plan mogelijk heeft gemaakt en de wijze waarop daarmee rekening is gehouden	Op vraag van NKC en ENOVER werden de socio-economische en milieu-adviesraden op zowel gewestelijk als federaal niveau gevraagd om een gezamenlijk advies uit te brengen op basis van het ontwerp geactualiseerd NEKP, met een focus op het gemeenschappelijke deel van het NEKP. <u>Federale Staat:</u> Dit staat gedetailleerd in het Federaal Energie- en Klimaat Plan 2025, met daarin ook steeds de linken naar de resultaten van de publieksbevraging, de teksten van de adviesraden en het proces van de klimaattafels. <u>Vlaams Gewest:</u>

	Een overzicht van de manieren waarop verschillende stakeholders werden betrokken bij de opmaak van het VEKP, is te vinden in het hoofdstuk 'Raadpleging en betrokkenheid van stakeholders' van het definitieve plan. <u>Waals Gewest:</u> De raadplegingsprocessen worden al redelijk goed beschreven in het ontwerp van het Waalse plan. <u>Brussels Hoofdstedelijk Gewest:</u> Het Brusselse lucht-klimaat-energieplan, dat als basis dient voor het ontwerp van het nationale plan, werd onderworpen aan een openbare enquête en een overlegproces, die worden toegelicht en gedetailleerd beschreven in de milieuverklaring waarnaar in het ontwerpplan wordt verwezen.
23. Uitbreiding van de regionale samenwerking met buurlanden	<u>Federale Staat:</u> Met het oog op het opstellen van de finale bijgewerkte plannen op 25 maart 2024, onder co-voorzitterschap van BE (Penta-voorzitter) en DK (NSEC-voorzitter), vond verder overleg plaats op technisch niveau en wisselden de Penta- en NSEC-landen informatie, beste praktijken en updates uit. De bijgewerkte gezamenlijke paragrafen inzake Penta en NSEC zijn te vinden in de bijlagen en een samenvatting van de discussies is te vinden online via: https://www.nationaalenergieklimaatplan.be/chairs-summary-necp-regional-consultation-penta-nsec-25-march-2024-nl.pdf <u>Vlaams Gewest:</u> Vlaanderen benadrukt het belang van de internationaliseringsdimensie voor het onderzoeks- en innovatiebeleid. Alleen door een gezamenlijk engagement en een versterkte Europese en internationale samenwerking op het vlak van onderzoek en innovatie kan een versnelling gerealiseerd worden richting doorbraaktechnologieën. Vlaanderen zal daarom verder blijven inzetten op het ondersteunen van de strategische doelstellingen van het Europese Strategic Energy Technology Plan (SET Plan), dat tot doel heeft de ontwikkeling en de marktuitrol van <i>low carbon technologies</i> te versnellen. <u>Waals Gewest:</u> De aanbeveling valt grotendeels onder de bevoegdheid van de federale overheid, met uitzondering van gezamenlijke projecten op het gebied van hernieuwbare energie, die al als aandachtspunt worden beschouwd in het ontwerp van het Waalse plan. De eventuele uitvoering

	van deze gezamenlijke projecten zal plaatsvinden in overeenstemming met de termijnen van de richtlijn inzake hernieuwbare energie. <u>Brussels Hoofdstedelijk Gewest:</u> Niet van toepassing
--	--

Tabel. Overzicht aanbevelingen Europese Commissie bij ontwerp-NEKP 2023 en overeenkomstige aanpassingen